

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuzuncu İnikat

27. I. 1958 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	543	6. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	548
2. — Havale edilen evrak	546:547	1. — Başvekil Adnan Menderes'in, Irak'a seyahati dolayısıyla dönüşüne kadar Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/107)	548
3. — Yoklama	547	7. — Müzakere edilen maddeler	548
4. — Beyanat	547	1. — Oğuzeli'nin Kefersari köyü 3 numaralı hanesinde kayıtlı Alioğlu 18. VIII. 1936 doğumlu Fethi Oğuz'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (3/10)	548:558
1. — Denizli Mebusu Baha Akşit'in, Amerika Elçiliği bahçesi ile Kütüphanesi civarında patlıyan müessif bomba hâdisesi münasebetiyle beyanatı.	547:548		
5. — Tahlif	548		
1. — Kırklareli Mebusu Hüsnü Yaman'ın tahlifi.	548		

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Ankara Mebusu Hıfzı Oğuz Bekata'nın, 788 sayılı Memurin Kanununun 1 nci maddesindeki «memur» tâbirinin tefsirine dair talebinin, evvelce kurulmuş bulunan Muvakkat Encümeninde görüşülmesi kabul edildi.

Su Mahsulleri kanun lâyihasını müzakere etmek üzere muvakkat bir encümen teşkili kabul olundu.

Niğde Mebusu Asım Eren'in, Niğde vilâyeti zirai sulama işlerinin Devlet Su İşleri programına ithal edilip edilmeyeceğine;

Niğde Mebusu Asım Eren'in, Niğde'nin Bor kazasına bağlı Akçaviran köyündeki kuyu sularının fennî şekilde çekilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair şifahi sualleri ile

Ordu Mebusu Arif Hikmet Onat'ın, Ordu vilâyeti Lise binası inşaatının geri bırakılması sebebine dair şifahi sualine Nafia Vekili Tevfik İleri cevap verdi.

Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, Trabzon yıllık kimyevi gübre ihtiyacının ne kadar olduğuna dair şifahi sualine Ziraat Vekili Nedim Ökmen cevap verdi.

Adana Mebusu Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Millî Korunma Kanununa tevfikân ittihaz olunan kararlarla âzami fiyatları tesbit edilen maddelere dair Ticaret Vekilinden olan şifahi suali, Vekil hazır bulunmadığından, gelecek Cuma günkü İnikada talik olundu.

Uşak Mebusu Rıza Sahıcı'nın, 23 Kasım 1957 tarihinde Resmî gazete ile ilân olunan tebliğ halı ve kilim mamullerinin dâhil olup olmadığına dair Ticaret ve Sanayi Vekillerinden şifahi sualine Sanayi Vekili Samet Ağaoğlu cevap verdi.

İsparta Mebusu Kemal Demiralay'ın, halı ve halı ipliği fiyatları üzerinde bir ayarlama yapıp yapılmıyacağına dair Ticaret Vekilinden şifahi suali, Vekil hazır bulunmadığından, gelecek Cuma günkü İnikada talik olundu.

Urfa Mebusu Esat Mahmut Karakurt'un, memur ve emeklilere verilen tahsisata 1958 yılında birer maaş nispetinde zam yapılmasının düşünlüp düşünülmediğine dair şifahi sualine Maliye Vekili Hasan Polatkan cevap verdi.

Ankara Mebusu Ahmet Üstün'ün, Mineapolis Moline Türk Traktör Fabrikasının faaliyet durumuna dair Ticaret Vekilinden şifahi suali, Vekil hazır bulunmadığından, gelecek Cuma günkü İnikada talik edildi.

Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, Çankırı'da kurulması düşünülen şeker fabrikasına dair Başvekilten olan şifahi sualine Sanayi Vekili Samet Ağaoğlu cevap verdi.

Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün 1955 bütçe yılı Hesabı Katî Kanunu kabul olundu.

Oğuzeli'nin Kefersari köyünden Alioğlu Fethi Oğuz hakkındaki Adliye Encümeni mazbatasını üzerinde bir müddet görüşüldü.

27. I. 1958 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Keyseri Mebusu
Fikri Apaydın

Kâtip
Kayseri Mebusu
Hakkı Kurmel

Kâtip
Bolu Mebusu
İhsan Gülez

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklifler

1. — Ankara Mebusu Halil Sezai Erkut'un, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 47 nci maddesinin 2 nci fıkrasının değiştirilmesine ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/97) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

2. — Kocaeli mebusları Sadettin Yalım ve Cemal Tüzün'ün, Emekli sandıkları kanunları ile İhtiyarlık Sigortası Kanununa tâbi işlerde

geçen hizmetlerin birleştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/98) (Çalışma, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3. — Tunceli Mebusu Arslan Bora'nın, askerlik çağının sonu olan 46 yaşını ikmal etmiş olup da muhtelif sebeplerle hizmetlerini henüz ifa etmemiş bulunanların bir defaya mahsus olmak üzere askerlikten aflarına dair kanun teklifi (2/99) (Millî Müdafaa Encümenine)

4. — Rize Mebusu İzzet Akçal ve 33 arka-

daşının, Hâkimler Kanununa ek 5017 sayılı Kanununun 1 nci maddesine bağlı cetvelin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/100) (Adliye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

5. — Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurları hakkındaki 3017 sayılı Kanunun 6 nci ve bu kanunun 4258 sayılı Kanunla değiştirilen 49 ncu maddelerinin değiştirilmesine ve 4862 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvelinde değişiklik yapılmasına dair 6205 sayılı Kanuna bağlı cetvelin tadili hakkında kanun lâ-yihası ve Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/96) (Ruznameye)

6. — Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurları Kanununa bazı hükümler eklenmesine ve 4258 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinin değiştirilmesine dair olan 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun lâ-yihası ve Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/99) (Ruznameye)

7. — Afyon Karahisar Mebusu Rıza Çerçel'in, 2767 sayılı sıtma ve frengi ilâçları Kanununun tadili hakkında kanun teklifi ve Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Gümrük ve İnhisarlar encümenleri mazbataları (2/5) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15,07

REİS — Reisvekili Agâh Erozan

KÂTIPLER — Hakkı Kurmel (Kayseri), Sabahattin Sayın (Konya)

3. — YOKLAMA

REİS — Ekseriyetin tesbiti için yoklama yapılacaktır, efendim.
(Çankırı mebuslarına kadar yoklama ya-

pıldı.)

REİS — Ekseriyet vardır, celseyi açıyorum.

4. — BEYANAT

1. — *Denizli Mebusu Baha Akşit'in, Amerika Elçiliği bahçesiyle Kütüphanesi civarında patlayan müessif bomba hâdisesi münasebetiyle beyanatı.*

BAHA AKŞİT (Denizli) — Gündem dışı söz istiyorum, efendim.

REİS — Ne hakkında, efendim?

BAHA AKŞİT (Denizli) — Son müessif hâdise dolayısıyla, efendim.

REİS — Puyurun, Baha Akşit.

DEMOKRAT PARTİ MECLİS GRUPU ADINA BAHA AKŞİT (Denizli) — Büyük müttelikimiz ve dostumuz Amerika Birleşik Devletleri Hariciye Vekili Sayın Föster Dülles'in iştirak ettiği Bağdad Paketi Vekiller Kon-

seyinin Ankara'da toplanacağı sırada Amerikan Sefarethanesi bahçesi ile Amerikan Kütüphanesi civarında vukua gelen ve büyük dostumuz Amerika Birleşik Devletlerine karşı icra edilmiş gibi gösterilmek istenilen pek müessif hâdiseyi tel'in ederken büyük Türk milletinin hislerine de tercüman olduğumuza emin bulunmaktayım.

Komünist tahriki olduğunda hiç şüphe bulunmayan bu hâdisenin millet olarak kıymet ve ehemmiyet verdiğimiz Türk - Amerikan dostluğunu sarsmaya muktedir olamayacağına şüphemiz yoktur. Bu vesile ile büyük dostumuz ve müttelikimiz Amerikan millete ve onun güzide devlet adamlarına karşı beslemekte olduğumuz muhabbet hislerini arz ve ifade ederim. (Şiddetli alkışlar)

FAİK AHMED BARUTÇU (Ankara) —
Gündem dışı söz istiyorum.

REİS — Ne hakkında?

FAİK AHMED BARUTÇU (Ankara) —
Aynı mevzu hakkında.

REİS — Buyurun.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ MECLİS
GRUPU ADINA FAİK AHMED BARUTÇU
(Ankara) — Arkadaşımızın izhar ettiği hissi-
yata grupumuz adına biz de iştirak ederiz. (Al-
kışlar)

5. — TAHLİF

Kırklareli Mebusu Hüsnü Yaman'ın tahlifi.
REİS — Yemin etmemiş arkadaşlardan Hüsnü Yaman (Kırklareli) burada mı?
HÜSNÜ YAMAN (Kırklareli) — Burada-

yım.

REİS — Buyurun.

(Kırklareli Mebusu Hüsnü Yaman kürsüye
gelerek yemin etti.)

6. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Başvekil Adnan Menderes'in Irak'a seyahati dolayısıyla dönüşüne kadar Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/107)*

REİS — Başkanlık Divanının mâruzatı var okuyoruz, efendim:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reişliğine
Başvekil Adnan Menderes'in Irak'a seya-

hati dolayısıyla, dönüşüne kadar, Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâlet etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

REİS — İttılânıza arz edilmiştir, efendim.
Bir defa müzakereye tâbi maddelerden müzakereye başlıyoruz.

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Oğuzeli'nin Kefersari köyü 3 numaralı hanesinde kayıtlı Alioğlu 18. VIII. 1936 doğumlu Fethi Oğuz'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (3/10)*

REİS — Mazbata geçen inikatta okunmuş ve müzakeresine başlanmıştı. Şimdi söz alanların isimlerini sırasıyla okuyorum: Selim Soley, konuşmuş; Sırrı Atalay, Kemal Biberoğlu, Müfit Erkuyumcu.

Sırrı Atalay, buyurun efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Muhterem arkadaşlarım, bundan önceki devrede, yani 10 neu Büyük Millet Meclisinin son içtima yılında aynı olay Yüksek Heyete gelmiş, burada cereyan eden müzakerelerden sonra encümenine iade edilmişti. Geçen inikatta tekrar gelmiş ve müzakeresine başlanmış olan olay şudur: Mahkeme koridorunda muhakeme edilmek üzere sırasını bekliyen elleri kelepçeli iki maznunu şimdi mahke-

mece idama mahkûm edilmiş bulunan şahıs, öldürmeye teşebbüs ediyor. Birini öldürüyor. Diğerini ağır yaralıyor, bundan bir toplantı önce muhterem arkadaşım Selim Soley'in çizdiği tablonun tamamen haricinde olan bir tarzda; çünkü komisyon raporu ve arkadaşımızın çizdiği tablo şu idi, sanki maznun ve mahkûm Fethi Oğuz tesadüfen mahkeme koridorunda bulunuyor, ve tesadüf kabili suçu işliyor. Olay bu şekilde cereyan etmiş değildir. (Bravo sesi) Fethi Oğuz suçu işlemeye, adam öldürmeye karar vermiş ve mahkeme günü mahkeme koridoruna tebdili kıyafetle gitmiş; öldürmeye kasdettiği şahısları takibetmiş ve kendilerine ateş ederek birisini öldürmüş, diğeri yaralanmış sonra ölümden kurtarılmış, bir diğere şahsı da yaralanmış bulunmaktadır.

Adliye Encümeninde ekseriyet kararını tophyan arkadaşlarımız cezanın tahfifini istemektedirler. Zira idamdan müebbet ağır hapse tahvilini istemek bir bakımdan tahfiftir. Arkadaşlarımız müebbet ağır hapse tahvili için sebep

olarak şunu göstermektedirler. Fethi Oğuz teessüre kapılarak bu suçu işlemiştir.

Muhterem arkadaşlarım; suçun, önceki suçun işlenmesinden daha hunharca bir hareket olduğu iddia ediliyor.

Diyorlar ki, Fethi Oğuz'un dayısını iki maznun ağır bir şekilde yaralamış ve başını taşla ezmek suretiyle öldürmüşlerdir.

Şimdi Fethi Oğuz'un işlediği suç; daha insani bir hareket midir?

Mahkeme koridorunda devletin cezalandırma himayesi altında olan bir şahsı, devletin himayesinde ve âmmenin vicdan teminatı altında olan bir şahsı, kelepçeli, mahkeme koridorunda oturan bir kimseye karşı suçun işleniş tarzı evvelkine nazaran daha mı az ağırlıktadır? Bu vaziyette Fethi Oğuz'un suçu daha ağır olması iktiza eder.

Devletin cezalandırma hakkına tecavüz etmiş, mahkeme koridorunda adaletin önüne çıkarılacak şahısları öldürmeye teşebbüs etmiş, ve kısmen muvaffak da olmuştur. Mahkeme, kararında tasrih ettiği gibi suçun kan gütme davasından dolayı mahkûmiyeti icabettiğine kanaat getirerek Ceza Kanunundeki maddesine göre maznunu idama mahkûm etmiştir. Hâkimler mahkûm lehine en ufak bir tahfif sebebi bulamamışlardır.

Teessür sebebiyle mi suç işlenmiştir? Bunun üzerinde durmalıyız. Çoğumuz dosyayı okumadan buraya çıkıp konuşuyoruz. Kararımızı, dosyayı okumadan fikir serdeden arkadaşların söylediklerine ve Selim Soley'in geçen celse çizdiği tabloya göre mi vereceğiz, yoksa hâdiseyi başından sonuna kadar takibetmiş mahkeme kararına, kanuni yollardan geçmiş, Temyizce tasdik edilmiş, iadei muhakeme ve tashihi karar yollarına başvurulup hepsi kapanmış karara göre mi vereceğiz? Ben bunu şu şekilde diyeceğim: Onlar başka diyecekler. Kan gütme midir, yoksa teessüre kapılarak mı işlenmiş? Bunları azap ile ileri sürüyoruz.

Kan gütmenin içinde elbette teessür payı da vardır. Kan gütme yoluyla işlenen suçlarda, tahrik unsurlarının başında elbette teessür vardır. Komisyon raporunda da izah edildiği gibi, Fethi Oğuz, dayısının kaatilleriyle bir an karşı karşıya gelip ve tehevüre kapılıp bu suçu işlemiş olsaydı hâdisede tahfif sebebi aramak

lâzımgelirdi. Geçen celsede konuşan arkadaşlarımız hakikati bir tarafa bırakıp hissiyata göre tablo çizmişlerdir. Halbuki hâdiseye hiç de bu şekilde cereyan etmemiştir. Fethi Oğuz muhakemenin cereyan edeceği gün mahkeme koridoruna gizlenmiş, maznunlar elleri kelepçeli mahkeme salonuna giderlerken çıkarak hücum ediyor ve mahkeme kararında izah edildiği gibi menfur suçu işliyor. İşin teessüre işlenmiş fevri bir hareketle alâkası nerede? Mahkeme, hâdisenin seyri esnasında mahkûmun suçu ile alâkalı en ufak bir tahfif sebebi, en ufak bir teessür sebebi bulamıyor. Bilâkis ağırlaştırıcı sebepler bulmakta ve muhalefet şerhinde Biberoglu'nun dediği gibi, mahkeme ilâmında suç bütün Gaziantep halkının nefretini toplıyan iğrenç bir suç olarak vasıflandırılıyor. Suç bu mahiyeti ile adli hatadan berî olduğu kadar mahkûm lehine unsurlardan da uzaktır. Komisyonun ekseriyeti mahkûmun yaşının 18 i yeni doldurduğu bu sebeple hükmün azaltılması lâzımgeldiğini ileri sürmektedir.

Muhterem arkadaşlar, bu ekseriyet kararını veren arkadaşlarımızdan bir kısmı, bundan 4 - 5 sene evvel tadil edilen Ceza Kanununda cezai ehliyetin 22 yaştan 18 e indirilmesinin psikolojik tesiri ve içtimai hayatımız üzerinde faydalı neticeler yaratacağı yolunda mütalâalarda bulunmuşlardır. Yani çocukların suç işlememeleri için Ceza Kanunu maddelerinde değişiklik yapılarak cezai ehliyet 22 den 18 e indirilmişti. Aradaki 4 sene fark cemiyet için bir emniyet unsuru, suçu önleme tedbiri olmuştu.

Şimdi 18 yılını iki aydır doldurmuş, bu sebeple tahfif edelim deniyor, iki ay olmasaydı, beş ay olsaydı yahut bir sene olsaydı? Gün ve aylarla mı hesabedeceğiz?

Daha önce Yüksek Heyet geçen devrede tam cezai ehliyeti, selâmeti temin bakımından indirmiş ve bunu bir emniyet tedbiri olarak almış idi.

Yine geçen devrede bir onbaşıyı öldürmekten mahkûm bir erin idam kararı bahis mevzuu olduğu zaman meselede bir adli hata olduğu cihetini burada müdafaa etmiş ve o arada mahkûmun nüfus kâğıdı dosyada mevcudolmadığı için idam edilmemesi tezini savunmuş idim, mahkûm da henüz 18 ini yeni doldurmuş idi.

Fakat o zaman Yüksek Heyetiniz mahkûmun 18 yaşından biraz yukarı olmasını ve henüz gün almasını nazara almamış ve idam kararını tasvibetmişti. Böylelikle emsal bir karar karşımızda bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, komisyon heyeti Yüksek Heyetinizin merhametine ve semahatine sığınmak istiyor. Raporda demek istemektendirler ki, adli hata yok, fakat merhamet edelim.

Mahkûma yeniden bir ümit ve hayat şartı verelim. Bu büyük bir tezattır. Her halde ekseriyet kararını imzalayan arkadaşlarımız dikkat etmemişlerdir. Bir tarafta müebbet hapis diye tahfif ediyorlar ki, müebbet hapse mahkûm bir şahıs için yeni bir hayat imkânı mevcut olabilir mi, hayat imkânı veresin? Bir tarafta müebbet hapis cezası veriyorsun, diğer tarafta yeni bir hayat imkânı bahşediyorsun. Yeni bir hayat imkânı bu şahıs için mümkün müdür? Bunun arkasında ne var? Müebbet hapis, ondan sonra da af ve kurtulma imkânı vermek. Devletin 20 sene ağır hapis ve altı ay hapis cezası alacağı olan bir şahsa kurtulmanın kapısını açmak istiyorlar demektir müebbet hapse mahkûm... Diğer taraftan - raporda var - yeni bir hayat imkânı hazırlıyalım. Bu demektir ki, yarın kendisinin kurtulmak ümidini suçluya vermiş olacağız. Her suçlu ağır bir suç işleyince yarın kurtulacağım ümidi içinde yaşarsa cemiyet içinde nizam mı kalır?

Sultan Hamit 13 Ağustosta mı, 19 Ağustosta mı iyice hatırlamıyorum, tahta çıkışının yıl dönümünde bütün cezaların üçte birini af ederdi. Herkes bunu bilir, adam öldüreni 15 seneye mahkûm olur, 5 senesi cülûs yıldönümünde affa uğrardı ve adam öldürmenin cezası 10 yıl olurdu. Herkeste suç işleme hevesi uyanırdı, ceza müessir olmazdı. Bu, cemiyetin bekasını tehdideden ağır sebeplerden birisidir. Bir taraftan ceza ehliyetini 18 e düşürüyoruz, diğer taraftan da cemiyetin bekası çocuklar vasıtasıyla tehdid edilirken bu arada büyük bir suç işlemiş olana yeni bir hayat verelim diyoruz. Bunlar ceza hukukunun objektif esaslarına mugayirdir.

Komisyon ekseriyeti nihayet şu noktaya geliyor: Merhamet hisleri, Büyük Millet Meclisinin merhameti. Biberoglu ve arkadaşlarının muhalefet serhinde dedikleri gibi, merhamet, lâyük

olana yapılıdır. Burada merhamete lâyük bir kimse mevcut değildir. Kaldı ki; Büyük Millet Meclisinin bu husustaki merhameti de sonsuz bir takdir hakkı da bahis mevzu değildir, sonsuz ve sınırsız bir takdir hakkı değildir. Anayasanın 42 ve 26 ncı maddeleri birbirini teyideder. 42 ncı madde Reisi cumhurun hususi af salâhiyetini iki özlük sebebe dayandırır: Kocama, daimî mâlûliyet. Bizim hukuk mevzuumuzda otorite olan hukukçular beyan ederler ki; adli hata bahis mevzuu olmayınca, 26 ncı maddedeki tahvil bir nevi tahfif olduğundan 42 ncı maddedeki şartlara mugayir olamaz. Büyük Millet Meclisi adli hatanın dışında 26 ncı maddeye istinaden tahfif yoluna giderken, 42 ncı madde şartlarını göz önünde tutacaktır. Ortada ne yaşlılık ve ne de daimî mâlûliyet vardır. Bu sebeple komisyon ekseriyeti merhamet duygularına mücerret olarak istinadedemez ve istiyemez. Kocama ve daimî mâlûliyet gibi şartlar yoktur. Komisyonun raporu hukuki mesnetlere değil, hissi sebeplere dayanmaktadır. Bu sebeple komisyon raporunun reddi iktiza eder.

REİS — Mustafa Kemal Biberoglu.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) — Muhterem arkadaşlarım, iki celseden beri burada fiihal Türkiye milli hudutları dışında bulunan bir idam mahkûmunun hukuki durumunu müzakere etmekteyiz. Her ne kadar suçlusu elimizde bulunmadığı için Yüksek Meclisin kararı ne olursa olsun şimdilik infazına imkân bulunmayan bir ceza ile başbaşa isek de bendeniz hâdisenin cemiyetimiz için ve hukuk nizamımız için arz ettiği ehemmiyetle mütenazır olmak üzere meseleyi yine de fiilî bakımdan olsun, hukuki ve içtimai fayda mülâhazası bakımından olsun kısa bir tahlile tâbi tutmakta fayda görüyorum.

Muhterem arkadaşlar, geçen celsede konuşan arkadaşımız Selim Soley, Sırrı Atalay'ın işaret ettiği gibi, bu hâdis e etrafında şöyle bir tablo tersim etti ve «suçta taammüt yoktur, tehevvidir, hattâ kasıt da değildir», - ibarelerini aynen not etmiş bulunuyorum, - dediler. Şükür ki Anayasa bu çeşit esbabı mucibe zikri suretiyle hâdiseyi meşru müdafaa gösterip beraet kararı vermek yetkisini Yüksek Meclise tanıtmıştır.

Muhterem arkadaşlar, muhalefet serhimizde ana hatlarını belirttiğimiz gibi, hâdis e ne ekseriyet raporunda belirtilen şekilde, ne de Selim

Soley arkadaşımızın tersim ettiği çerçeve içinde cereyan etmiştir. Onun için bendeniz, Yüksek Heyetin vereceği karara kolaylık olsun diye, hâdiseyi evvelâ fiilen işleniş tarzıyla, sonra esas bakımından muhalif kalışımızın yani idare isteyişimizin esbabı mucibesini izah etmek, ondan sonra da usul bakımından komisyon ekseriyetinin ne bakımdan hataya düştüğünü belirtmekle mevzuu arz ve izaha çalışacağım.

Hâdisi şu muhterem arkadaşlar: Bugün idamına mahkemece hükmedilmiş olan Fethi Oğuz adındaki suçlu bu hâdiseden 2,5 ay önce kendisinin taammüden öldürdüğü Ali Ulaşlı ve öldürmeye tam teşebbüs ettiği kardeşi tarafından dayısının tabancayla, bıçakla ve sonradan taşla başı ezilmek suretiyle öldürüldüğünü zannetmektedir. Zannetmektedir diyorum, çünkü Fethi'nin suçu işlediği tarihte, Fethi Oğuz tarafından da, efkârı umumiye ve adalet tarafından da hâdisi henüz zan safhasından ötede telâkki edilemezdi. Hal böyle. Fethi Oğuz'un bizzat ikrar ve iddiasına göre, dayısını öldürdüklerini sandığı bu insanları - maktul ile kardeşini - öldürmeye azmediyor ve kararını veriyor ve bu fiilini icra etmek için fırsat kollamaya ve lâzımgelen cürüm aletini tedarik etmeye tevessül ediyor. Nihayet maktul ve kardeşi, maznun ve mevkuf bulunduğu için, onları başka türlü öldüremeyeceğini anlayan Fethi, mahkeme koridoruna duruşma için getirilecekleri günü sabah erken saatte önünden geçirilecekleri kahvenin içinde bekliyor; fakat oradaki fırsatı kâfi görmüyor, takâbediyor, gözüne bir siyah gözlük takmak suretiyle Ağır Ceza Mahkemesinin koridoruna dâhil oluyor. O sırada maktul ve kardeşinin, jandarmalar tarafından ellerinde mevcut kelepçeler sökülme üzere. İşte o sırada maznun Fethi Oğuz tabancasını çekerek iki kardeş üzerine endahat etmek suretiyle büyüğünü öldürüyor, diğerini de katle tam teşebbüs sayılacak derecede yaralıyor ve oradan tesadüfen geçen diğer iki şahsın da yaralanmasına sebep oluyor. Hâdisi, oluş şekli itibarıyla tamamen budur.

Şimdi; ekseriyeti teşkil eden arkadaşlarımız, komisyonda müzakerelerde tebellür eden fikirlerine göre; hâdiseye mahkemenin tasvir ettiği gibi kan gütme saikiyle adam öldürme sayıyorlar. Sebep olarak da «dayısının ölümünden henüz üç buçuk ay gibi bir müddet geçmiştir, hal-

buki kan gütme saikiyle adam öldürmek için hâdisenin üzerinden uzun bir müddet geçmeli ve müteselsil katil hâdiselerine sebebiyet verilmelidir» diyorlar ve dayısının önce öldürülmesi kanuni bir tahfif sebebi sayılması gerekirken, hiç olmazsa takdiri tahfif sebebi sayılmamış olmasını hatalı buluyorlar.

Muhterem arkadaşlar, bendeniz 450 nci maddede 10 neu bent olarak ilâve edilen, kan gütme saikiyle adam öldürme suçunu tecziye eden bendin eklendiğiünkü müzakere zabıtlarını tetkik ettim. Kan gütme saikiyle işlenen suçlarda zaman unsurunun yer alacağını gösteren en küçük bir noktaya, bir işarete tesadüf etmedim. Hattâ bu mevzu üzerinde karşılıklı mütalâalar beyan eden hatiplerin ifadelerinde de böyle bir unsurun nazara alındığına raslamadım.

Gelelim komisyon ekseriyetinin üzerinde durduğu diğer noktaya : Derler ki, dayısının öldürülmesinden mütevellit teessüründen dolayı takdir tahfif sebebinin kabulü icabeder.

Muhterem arkadaşlarımız, bu 10 neu bendin 450 nci maddeye ilâvesi sırasında cereyan eden müzakerelerde muhtelif hatip arkadaşlar söz almışlar. Bunların arasında teklif sahibi Mehmet Daim Süalp arkadaşımız mütalâalarında şunları söylüyorlar : «Mücerret kan gütme saikiyle, yani öğ alma sebebiyle kaatıl bu fiili işlemişse bunu bir tahrik sebebi veya esbabı muhaffife olarak kabul etmiyoruz. Esasen mahkemeler de kabul etmeyecektir. Adliye Encümeni Sözcüsü de aynen şunları söylemiştir :

«Esasen kanunda onuncu bent olarak, kan gütme saiki ile böyle bir hüküm konulmuş olması bizatihi suçun ikaında bir saik olan hâdisenin, teşdidî bir saik olan hâdisenin aynı zamanda cezayı azaltan bir saik olan bu hükümlerin yani 51 ve 59 un birleşmesi imkân ve ihtimal mevcut değildir. Komisyonumuz bu bakımdan 450 nci maddenin 10 neu bendinde kan gütme saikinde, yalnız kan gütme sebebiyle işlenen suçlar da takdirin bir arada birleşmesine imkân olmadığı mütalâasına vardık.»

Demek ki, onuncu bent, muvacehesinde arkadaşlarımız tarafından mahkemenin kabulüne ve takdirine ilişkin mütalâalarının iki bakımdan mesnedi yoktur : Birisi Adliye Komisyonu ve Heyeti Umumiye onuncu bendi ilâveyi müzakere ederken bir zaman unsuru nazarı itibara almamıştır.

Diğer taraftan, adından da anlaşılacağı üzere, zaten kendi ailesine mensup birisi daha önce bir kişi tarafından öldürülmemiş olsa, buna kan gütme, öğ alma tâbirini vermek mümkün olmayacağı cihetle suçun unsuru aslisini teşkil eden evvelki hâdisede hattâ teşdit sebebi adıyla idam hükmüne muhatabolarak kabul edilmişken cezada indirme yapılmasına imkân olamayacağı hukuki bir gerçektir, kanaatindeyim.

Sonra arkadaşlarım, suçun vasfını tâyir takdiri tahfif sebebinin mevcud olup olmadığını tesbit; duruşmayı bizzat yapan, maznunu isticvab eden, şahısları dinliyen hulâsa delilleri elle tutarcasına derleyen mahkemelerin hakkı olmak icabeder. Büyük Meclisin mahkemelere verilen kararlarda takdire ilişmemesi icabeder. O kadar ki; Temyiz Mahkemesi dahi takdir tahfif sebebinin var olup olmaması hususunu bozma sebebi olarak gözetmemektedir.

Kan gütme yoluyla işlenen suçlar için onuncu bendin esbabı mucibesini ve müzakere zabıtlarındaki ana fikirleri arz ettiğim gibi dayısının öldürülmüş olmasının takdir tahfif sebebi olarak sayılmasını kabul etmek imkânı yoktur.

Şimdi arkadaşların mütalâası şu noktaya geliyor: Madem ki, hâdisede kangütme dolayısıyla adam öldürme suçunun unsurları yoktur, bu olmayınca da dayısının daha evvel öldürülmüş olmasına yine bir takdir tahfif sebebi saymak icabeder.

Malûmu âliniz, taammüdün cezası idamdır. Dayısının daha evvel öldürülmüş olması, taammüdün bir sebebi, bir saikidir. Bu olmasaydı bu adamları öldürmeye azmetmesine ve icabını teriplemesine imkân kalmıyacaktı. Yani dayısının daha evvel öldürülmüş olması, bu sebep ve saik, taammüd unsurunun tekemmülünün bir unsurudur.

Ceza hukukunda bir kaide vardır: Suç unsurunu ve suçun sebebinin teşkil eden vakıalar takdir tahfif sebebi addedilemez... Kaldı ki, Temyiz Mahkemesi taammüd dolayısıyla idam hükmünü tasdik etmek için hâdisenin sebebinin behemehal elle tutulur delillerle sabit olmasını şart koşmaktadır. Arkadaşlarımızın dedikleri gibi; dayısının öldürülmesi bir tahfif sebebi olacaksa taammüdü Temyiz Mahkemesinde kabul ettirmek mümkün olmazdı. Memleketimizde ağır ceza mahkemelerinin idam kararı verirken ne kadar titiz hareket ettiklerini, ne kadar müş-

külpesent olduklarını da göz önünde bulundurmamak mecburiyetindeyiz. Temyiz Mahkemesinin tasdik ettikleri idam hükümleri sayılacak kadar azdır.

Şimdi, cezanın tahfif ve tebdilinde bir içtimali faide var mı? Maznun atifete lâyık mı? Kanaatimce maznun atifete lâyık değildir, çünkü arkadaşlarım; dayısının kaatili sanıldıkları ve Türk mahkemesi huzuruna sevk edilerek Türk milleti adına duruşmalarının yapılması ve suçlu iseler cezalarının kanun ve millet namına Türk adliyesi tarafından verilmesi karar altına alınmış, fiiliyata konulmuş olan kimseleri, bizzat ihkakı hakla dayısının öcünü almak kasdiyle, kana, kan istemek saiki ile (hükümde ağır ceza mahkemesinin belirttiği gibi) suçun bütün Gaziantep'i heyecana veren en menfur bir şekilde işlenmesi, cemiyetin içtimali nizamlarına ve adli zabıtaya karşı koymak hususundaki işaretini ve serazat yaşamak ve mahkemece hakkında verilecek cezaya boyun eğmemek için millî hudutlarımızın dışına kaçmış olması, onu atifete lâyık olmadığını gösterir.

Arkadaşlarım, son bir noktaya daha dikkat nazarinizi çekmek isterim. Maznun sadece bir idam cezası ile tecziye edilmiş değildir. Eğer kendisi öldürme suçundan dolayı değil de bir imkânı bulursa idamdan gayri bir muvakkat ceza almış olsa idi, buna ilâveten ayrıca 20 sene 6 ay da hapis cezası çekecekti. Bir mahkûmu bir idam suçlusunu 20 sene 6 ay da hapis cezasına hüküm aldıktan sonra bu cezasını affediyoruz. Fark edelim ki, idam cezasını 24 seneye tahvil ediyoruz, bu 24 seneden sonra 20 sene 6 aylık cezasının da bununla içtima ettirilerek sırtına yüklenmesi icab ediyor.

Sonra arkadaşlar, bir noktaya daha temas etmek istiyorum; bundan evvel yani Meclis'in yenileme kararından önce bu mesele müzakere edilirken yine komisyon böyle bir mazbata ile 8 e 7 ekseriyetle müebbed ağır hapse tahvil cezasıyla huzurunuzda gelmişti. Heyeti Umumiyede müzakere edilirken İsmail Hadımlıoğlu bir takrir vererek şifahen yaptığı konuşma dolayısıyla mazbatanın komisyona iadesini teklif etti. Heyeti Umumiye hissiyatını tebarüz ettirdi ve komisyonun müebbed ağır hapse tahvil reyine iştirak etmediğini bu suretle izhar etti.

Komisyon teknik noktalardan veya kanuni imkânsızlıklar varsa o bakımdan nokta nazarin-

da ısrar edebilir. Yoksa munhasıran atıfet şekliade, Yüksek Meclisin hissiyatına kendi hissiyatını raciîh görerek işi Meclise iade edemez.

Binaenaleyh atıfete de lâıyık bulunmıyan maznunun cemiyete fayda ve menfaati de melhuz olmadığından mazbatanın reddiyle idam cezasının infazına karar verilmesini rica ederim.

REİS — Komisyon, buyurun.

ADLİYE ENCÜMENİ M. M. SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar, ölüm cezasına çarptırılması mevzuubahsolan Fethi Oğuz'a ait mazbatamızın görüşülmesi sırasında bilhassa Sırrı Atalay ve Kemâl Biberöđlü arkadaşlarımız, mazbatada ileri sürmediğimiz sebepleri ve mazbatamızda yer almayan birtakım hususları Komisyonumuza izafe etmek suretiyle ve sanki yanlış bir görüşü benimsemişiz gibi, burada fikirlerimizi çürütmeye ve umumi hissiyatı değiştirmeye çalıştılar. Öbür taraftan hâdisenin seyir ve safahatını kendi görüşlerine göre hakiki veçhesinden ayrı olarak izaha kalktılar.

Mazbatamızda sârih olarak belirttik : Türkiye Büyük Millet Meclisinin, ölüm cezalarını yerine getirilmesindeki durumu ve fonksiyonu nedir. Ne gibi tetkikat yapabilir ve bu tetkikatta hattı harekâtı ne olacaktır. Hiçbir surette biz, mahkeme kararı üzerinde durmadık ve hükmün yerinde olup olmadığını tetkik etmedik. Komisyonunda konuşulan şeyleri biz olduğu gibi mazbatamıza almadık. Çünkü komisyonunda konuşulan şeylerle mazbatamız ayrı şeylerdir.

MUSTAFA KEMAL BİBEROĞLU (Çorum)

— Mazbatamızda bunlar yok.

SERVET SEZGİN (Devamla) — Kemal Bey, burada her hangi bir âzanın konuşması başka, bir de komisyonun heyeti umumiyesi olarak benimseyip ve bir mazbata halinde tanzim edip buraya getirdiği ve suç sebeplerini belirttiği şeyler tamamiyle ayrı ayrı şeylerdir. Muhtelif sebeplerle muhtelif şeyler komisyonunda konuşulabilir. Bunlar mazbataya geçmedikçe komisyonun malı olmaz.

Ölüm kararları Temyiz Mahkemesince tasdik olunduktan sonra bir kaziyei muhkeme halini almıştır. Artık onu doğru olarak kabul etmek icabeder. Büyük Millet Meclisine gelmiş olmasının sebebi, şudur : Demokratik de-

virlerden önce, halen diğer birçok memleketlerde olduğu gibi, bir insanın mahkeme kararı ile hayatının ifnası mevzuubahis olurken, bir kere de hükümranlılık hakkını kullanan şahsın, evvelce kralların, şimdi ise Türk Milletinin hükümranlılık hakkı nefsinde tecelli eden, şahsında mündemiç bulunan Büyük Millet Meclisinin, bir kere daha hâdisenin seyir ve safahatına göre bu cezanın aynen infazının mı doğru olacağı, yoksa bu hâdisenin seyir ve safahatına göre, şekline göre, durumuna göre merhamet etmeyi, atıfette bulunmayı gerektirecek bir şey - meselâ idam cezası yerine daha hafif olan müebbet hapse cezanın çevrilmesini gerektirir bir sebep - bulunup bulunmadığını araştırmak merkezindedir. B. M. Meclisinin hâdisi karşısında durumu böyle olduğundan biz de mazbatamızda hiçbir suretle mahkeme kararının ret ve tahlili eihetine gidilmemiş olduğunu belirttik ve buna sadık kalacağız. Türk ceza hukukçuları da hâdiseleri bu şekilde mütalâa etmektedirler. Sırrı Atalay arkadaşımızın bahis buyurduğu husus, af taleplerine aittir. Ölüm cezaları hakkındaki durum budur. Büyük ceza hukukçusu Tahir Taner'in kitaplarına da baksınlar, aynen bunu göreceklerdir. Biz ne mahkemenin takdir hakkına iliştik, ne de talili eihetine gittik. Hâdisenin seyir ve safahatı, hakikaten bu cezanın hafifletilmesini icabettirir mahiyete midir, değil midir? Bunu araştırdık. Takdir hakkı herkesin kendi inanışına göre değişen bir şeydir. Biberöđlü hâdiseyi etrafıca ve iyice tebarüz ettirmekten kaçındı, bilhassa söylemediğimiz şeyleri aksettirdi. Kemal Biberöđlü arkadaşımızın iyice tebarüz ettirmekten kaçındığı, bilhassa söylemediğimiz birtakım şeyleri bize atfettiği hâdisenin safahatını, dosyayı baştan aşığı okumuş bir arkadaşınız olarak arz edeyim : Fethi Oğuz çok sevdiği dayısı Muzaffer Şahbudak'ı...

SABRİ DİLEK (Trabzon) — (Gülerek) çok sevdiğini nereden biliyorsun?

SERVET SEZGİN (Devamla) — Hâdisenin seyir ve safahatı bize göre öyle, size göre olmayabilir. Şimdi bir insanın idam edilmesi mevzuu konuşulurken sizin için gülünecek bir mevzu teşkil eder ama bizim için çok büyük bir hâdisedir, Sabri Bey?

Fethi Oğuz'un çok sevdiği dayısı Muzaffer Şahbudak'ı Mehmet Ulaşlı ile Ali Ulaşlı yirmi

yerinden bıçaklamak ve bunu mütaakıp da kafasını taşla ezmek suretiyle öldürmüşler. Bu hâdise üzerine her iki suçlu derhal tevkif edilmişlerdir. Fethi Oğuz'un tabanca kurşunu ile ölmeyen dayısının kaatili esasen yirmi seneye mahkûm olmuştu. Bu hâdiseden sonra Fethi Oğuz'un, iki çocuğu yetim, karısı dul kalmış, çocukları ağlamaya başlamıştır. Böyle bir hâdise karşısında, dayısı 20 yerinden bıçaklanarak ve başının taş ile hunharca ezilerek öldürülmesine üzülen dayısının intikamını almak kararını veriyor. Fakat Ali Ulaşlı ve Mehmet Ulaşlı tevkif edildiklerinden bunu yapamıyor. Ve tahkikat safhasında da suçlular muayyen bir günde duruşmaya davet edilmediklerinden bu safhada da fiilini ika edemiyor. Nihayet ağır cezaya duruşmaya getirildikleri gün evvelâ dışarda bekliyor. Orada suçluları yakalayamayınca içeriye giriyor ve salonda karşılaştığı dayısının kaatilleri üzerine tabanca ile ateş ediyor. Eğer Mehmet Ulaşlı ve Ali Ulaşlı ilk günü tevkif edilmeseler veya tahkikat safhasında bunları yakalamış olsaydı bu fiili o zaman ika edecek ve bu suretle hem ağır tahrik hususunda kanunun mevzu hükümlerinden faydalanacak ve hem de o zaman 18 yaşını doldurmadığından yaş haddinden istifade edecekti. Çünkü Muzaffer Şahbudak ağır cezadaki duruşma gününe kadar 18 yaşını da ikmal etmiş bulunuyor.

Arkadaşlar, bir insanın dayısının yirmi yerinden bıçaklandıktan sonra başının taşla ezilmesi hâdisesi mühim bir tahrik unsurudur. Esasen hâdise böyle olunca her insan tabiatı icabı şiddetli bir eleme mâruz kalır. Şimdi bu hâdise böyle olmasaydı mahkemelerimizce ve hukukan birisinin birisine bir tokat atması, buna mukabil onu öldürmesi tahrik sebebi kabul edilirken, dayısı gibi en yakınının böylece öldürülmesi ve başının taşla ezilmesi karşısında gösterdiği aksülamel için bir insanın işlediği suçtan dolayı, mümasil fiillere nazaran, daha merhamete ve âtife lâıyk görülerek, biraz daha hafif cezaya mâruz bırakılması gerekeceği kanaatindeyiz. Kaatiyen bizim için şahıs mevzuubahis değildir.

Şimdi niçin kaçmış? İnsan tabiatıdır bu. İnsan tabiatı karşısında böyle bir sual sormak ne dereceye kadar doğrudur? Siz de idama mahkûm olsanız, kaçarsınız; ben de olsam kaçardım. Bu insanın nefsinde olan bir şeydir. Bir insan tasavvur ediniz ki, ölümden kaçmasın. Kaçabi-

lır. Bunun bilâhara duruşmasından sonra kaçmış olması, bir insanın aleyhine hüküm veremeyi, mütalâa yürütmeyi haklı kılacak bir sebep değildir.

Neticeten şunu arz edeyim ki, hâdise tamamıyla seyir ve safahati itibariyle herkesin kendi vicdanına göre takdir edeceği ve karar verebileceği bir mevzudur. Biz de bu şekilde mazbatamızı tanzim ettik. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

REİS — Müfit Erkuyumcu.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Muhterem arkadaşlar; geçen devrede bu rapor görüşüldüğü zaman bendeniz de Adalet Komisyonu üyesi idim. Komisyonca bu işin Mazbata Muharirliği vazifesi bendenize verilmişti. O itibarla o zaman bu dosyayı gayet iyi tetkik etmiş bulunuyorum. Neticeyi tetkikatımı Yüksek Heyetinize kısaca arz edeceğim :

Hâdise şöyle cereyan etmiştir :

Kaatil, Fethi Oğuz'un dayısı Muzaffer Şahbudak hâdiseden iki ay evvel maktul Ali Ulaşlı ve kardeşi Mehmet Ulaşlı tarafından evvelâ 20 yerinden bıçaklanarak yere düşürülmüş, mütaakiben de yaralı vaziyette iken kafasına büyük bir taş vurulup ezilmek suretiyle feci ve hunharca öldürülmüştür. Fethi Oğuz bu heyecan içinde dayısının evine gidiyor. Dayısının karısı ve çocukları feryat içindeler. Feci manzara karşısında heyecan ve teessüre kapılıyor, taammüden ve kan gütme saikiyle öldürmeye karar veriyor. Ve bir tabanca tedarik ederek, Ali Ulaşlı ve kardeşi mevkuf buldukları için, adliye koridoruna geliyor. Sıra beklemekte olan ve elleri kelepçeli bulunan Ali Ulaşlı'ya ve kardeşi Mehmet Ulaşlı'ya ateş ediyor. Ali Ulaşlı ölüyor. Kardeşi yaralanıyor. Mehmet Ulaşlı'yı öldürmek kastiyle yaralıyor. Hattâ koridordaki bâzı şahıslar da tesadüfi olarak yaralanıyorlar. Yalnız şu noktayı arz etmek isterim ki, Fethi Oğuz dayısını, Ali Ulaşlı ve kardeşinin öldürdüğünü zannetmekte değil, bilmektedir. Zira mahkeme sonunda sağ kalan Mehmet Ulaşlı Muzaffer Şahbudak'ı öldürmekten dolayı suçu sabit görülerek, 20 sene ağır hapse mahkûm edilmiştir. Bu bakımdan hakikat vakıa olduğu gibidir ve Muzaffer Şahbudak'ı öldürdükleri için, bundan duyduğu teessürle Fethi Oğuz taammüden ve kan gütme kasdiyle Ali Ulaşlı'yı öldürmüş, di-

gerini de yaralamıştır. Hâdisenin vukuunda kendisi 18 yaşındadır. Hakikaten mahkemenin kararında, esbabı mucibesinde bir isabetsizlik yoktur. Mahkeme hâdisenin bu oluşu şekline göre cezayı azaltıcı kanuni sebepler, takdiri esbabı muhaffife yoktur, diyor. Cezayı azaltıcı kanuni sebeplerin olmadığı muhakkaktır. Ama arkadaşlar, yirmi sene hâkimlik yapmış bir naçiz arkadaşınız olarak arz edeyim, takdiri esbabı muhaffife mevcuttur. Maktulse, sevdiği dayısını öldürdükten ve kafasını taşla ezdikten sonra, bundan duyduğu teessürle cürüm işlenmiş olduğuna göre kaatil hakkında, takdiri esbabı muhaffife kabul edilebilirdi. Fakat mahkeme kararında takdiri esbabı muhaffife görmüyorum demiş. Takdir de mahkemeye aid olduğu için Temyiz Mahkemesi bu noktaya dokunmamış ve hüküm kesinleşmiştir.

Bendenize, hâdisede mahkemenin kabul etmediği takdiri esbabı muhaffifeyi Yüksek Meclisin kabul ederek, bu bedbaht vatandaşa yaşama hakkı vermesine Anayasamız bakımından da, ceza hukukumuz bakımından da, hiçbir mâni yoktur.

Muhterem Sırrı Atalay arkadaşımız Anayasa hükümlerinin buna müsaıdolmadığını söyledi. Halbuki Anayasamızın 26 ncı maddesinde şu hüküm vardır: Büyük Millet Meclisi, mahkemelerden sâdir olup katiyet kesbetmiş olan idam hükümlerinin infazı gibi vezaifi bizzat kendi ifa eder. Cezaları tenkis ve tahvil de edebilir. Binaenaleyh, burada ölüm cezasının müebbet hapse çevrilmesine Büyük Millet Meclisinin karar vermeye yetkili olduğunda zerre kadar şek ve şüphe yoktur. Bir mütalâa dahi olsa bunun üzerinde bir münakaşa, müzakere dahi cereyan etmemesi lâzımgelir. Aksi takdirde Büyük Millet Meclisinin ölüm cezasını tasdik etmesine vâzı kanun tarafından hiçbir zaman lüzum ve zaruret hissedilmez ve 26 ncı madde Anayasamıza girmezdi.

Muhterem arkadaşlar, hâdisede takdiri esbabı muhaffife kabul edilmesi şu bakımdan yerindedir: Bir vatandaş, parasına tamaan bir vatandaş öldürür. Bunun cezası idamdır. Mahkeme haklı olarak idam kararı verir.

Yine bir genç kıızı iğfal ederek ırzına geçtikten sonra kendi suçunun meydana çıkmaması için o kıızı öldüren bir kimsenin cezası idamdır. Mahkeme haklı olarak idam kararı verir.

Fakat Fethi Oğuz'un işlediği cürmün, misal olarak arz ettiğim ırza geçme ve paraya tamaan adam öldürme fiilleri arasında şenaati ahlâkiye ve redâeti ahlâkiye bakımından aynı seviyede mütalâa edilmemesi lâzımdır. Bu bahsettiğim misaller Fethi Oğuz'un işlediği suçtan çok daha ağırdır.

Şu halde biz Büyük Millet Meclisi olarak takdiri tahfif sebebi kabul edersek isabetsizlik etmemiş oluruz, kanatındeiyim. Her şeyden evvel takdir Yüksek Meclisindir.

Mâruzatıma nihayet verirken bu bedbaht kaatile hayatının bağışlanmasını bilhassa arz ve istirham ediyorum.

REİS — Mahmut Güçbilmez. (Yok sesleri)

Hüseyin Bayrı. (Güçbilmez geliyor, sesleri) Müsaade buyurun Hüseyin Bey, Mahmut Bey geliyor.

Müzakerelerin kifayeti hakkında takrir var, fakat henüz altı arkadaşımız konuşmadıkları için rey'e vaz'etmiyorum.

MAHMUT GÜÇBİLMEZ (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım; bendenizden önce Yüksek Heyetinize mâruzatta bulunmuş olan kıymetli arkadaşlarımızın lehte ve aleyhteki fikirlerini dinlediniz. Bu fikirlerin telkin ettiği üzere mevzu, lehte ve aleyhte konuşmaya müsait bir mevzudur.

Ancak, lehte ve aleyhte konuşmaya müsaıd olan bu mevzuun mühim olan noktası ve yüksek reylerinizin kullanılmasını davet edecek tarafı bu mevzuun her şeyden evvel Yüksek Meclisinin bir takdiri mevzuudur, takdirinize taallük eden bir mevzudur. Bunu bilhassa belirtmek istiyorum. Çünkü, benden evvel konuşan sayın arkadaşım Anayasamızın malûm maddesinde bu cezanın tahfif veya tadil edilebileceğini, madde metnini okumak suretiyle Heyeti Celilenize arz etti. Şu halde Yüksek Meclisin böyle bir salâhiyeti mevcuttur. Şimdi bu salâhiyeti kullanmak veya kullanmamak mevkiinde bulunuyorsunuz.

Aleyhte bulunan arkadaşlar, Mecliste bu salâhiyetin mevcudolmadığı tezini müdafaa etmektedirler. Tahfife taraftar olmamaktadırlar.

Bendeniz, encümenin mazbatasını tetkik ettim, aleyhte noktai nazar serd etmiş, muhalif kalmış olan arkadaşlarımızın fikirleri üzerinde durdum; ekseriyeti kazanmış olan encümen görüşü üzerinde de durdum. Hâdisede hakkında da malûmat aldım, bunları telhisen arz edeyim ki,

encümen mazbatasının kabulü tarzında reylerini-
zin istimalinde, şahsi kanaatime göre, isabet mev-
cudolacaktır. Bunun başka türlü tecellisinde isa-
betin aynı mertebe mevcudolacağını zannetmi-
yorum. Bu itibarla encümen mazbatasının kabu-
lünü bendeniz de destekliyorum ve teklif ediyorum.
Reyimi de öyle kullanacağımı arz ederim.

REİS — Komisyon Reisi.

ADLIYE ENCÜMENİ REİSİ CEVAT ÜL-
KÜ (Aydın) — Çok muhterem arkadaşlarım;
huzuruza getirmiş bulunduğumuz Fethi
Oğuz'un ölüm cezasına mütaallik mazbatamızın
müdafaasını, 1953 senesinde hususi kanundan
Umumi Ceza Kanununa 450 nci maddenin onun-
cu bendi olarak ithal edilen kan gütme saikiyle
adam öldürme bendinin o zaman Yüksek Mec-
liste müzakeresi sırasında yapılan münakaşala-
rın ve bu münakaşaların ihtiva eden zabıt dergi-
sindeki mütalâaların ışığı altında yapıyoruz.

Kemal Biberoglu arkadaşım yine bu zapta
atfederek, yalnız Mehmet Daim Süalp arkada-
şımızın oradaki mütalâasının bir pasajını size
takdim etmek suretiyle kan gütme saikiyle iş-
lenilen öldürme suçlarında esbabı muhaffifei
takteriyenin kabul edilemeyeceği noktasını, katı
bir kaide imiş gibi vaz'etmek istediler. Halbuki,
yine bu müzakerelerin cereyan eden tarzını
sizlere arz için zabıtlardan bilhassa okumak
lüzumunu hissetmekteyim. Zira o günkü mü-
zakerelerde kan gütmenin bizatihi teşdit sebe-
bini kendi bünyesinde taşımakta olduğunu be-
yanla bunun mücerret - dikkat buyurulmasını rica
edeceğim - mücerret kan gütmelerde bir indirici se-
bep addedilmemesine müteallik bir takriri - o
zaman komisyon reisi değildim - ben vermiştim.
O zaman gerek Celâl Yardımcı arkadaşımız ge-
rekse teklif sahibi İzzet Akçal arkadaşımız ve
yine, Daim Süalp arkadaşımız kürsüye geldi-
ler; endişemin vâridolamayacağını mütalâa ede-
rek, şu cümlelerle takririmin yersizliğini ve
kabul edilmemesi noktasını mukabil olarak ileri
sürdüler. Müsaadenizle bu ifadeleri aynen
okuyacağım. Çünkü reylerinizin isabetle kulla-
nılmasını temin için geçmiş zabıtlardaki sara-
hate atfı nazarı faydalı bulmaktayım.

Celâl Yardımcı arkadaşımız, benim bu tak-
ririm üzerine şöyle diyor arkadaşlar:

«Cezalar ve suçlar şahsın olduğu kadar ce-
miyetin de malıdır. Bilhassa suç mevzuunda in-
san yapısını nazara almıyan hiçbir vâzu ka-

nun yoktur. Buyurdular ki takdirî ve kanuni
tahfif sebeplerini kaldıralım. Yer yüzünde böy-
le bir vaz'ı hukuki tesis edilemez. Türk vâzu
kanunu jüri tesis etmeyip, Türk hâkimini hem
hâkim ve hem de jüri olarak kabul ettiği
zaman, içtimai bünyeleri nazara alarak kanuni
ve takdirî tahfif sebeplerini vaz'etmiş bulun-
makta idi. Tasavvur edin ki, bir suç vukua ge-
lir, o suçun sebepleri takdir edilmez, sanığın
hangi zaruretle suçu ika ettiğine bakılmaz, o
takdirde ceza kanununa ve mahkemelere lüzum
yoktur.»

İzzet Akçal arkadaşımız da şöyle diyorlar:
«Bu bendi - yani 10 ncu bend olarak kabul
edilen - bu bendi idam cezasını tesbit eden
maddeye koyduk, koyduk ama, mutlaka öldü-
ren şahıs idam edilecek midir? Hayır arkadaş-
lar. Ceza Kanununun umumi hükümlerine atfı
nazar edilmesini bilhassa rica ederim.

Eğer bir tahrik varsa 51 nci madde, eğer
tahfifi takdir sebebiyle kabulü icabeden bir hal
varsa 59 ncu madde mucibince elbette ceza
tahfif edilecektir. Yani adam öldürülmiyecek,
ama idamdan muhavvel olarak müebbet ağır
hapis veya daha hafif ceza verilecektir.»

Bunun üzerine Mehmet Daim Süalp arkada-
şımız çıkıyor. Zannederim kendisi teklif sahi-
pleri arasında idi.

KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) — Ben o
kısmı okudum.

CEVAT ÜLKÜ (Devamla) — Evet okudu-
ğunuz şekilde mütalâa ediyor. (Kemal Biberog-
lu'nun noktai nazarını şerh ediyor.) Bunun
üzerine bendeniz diyorum ki :

«CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Arkadaşlar, Celâl
Yardımcı arkadaşımızın ileri sürdüğü umu-
mi hukuk prensipleri hiçbir zaman hiçbir hu-
kukçunun cerh ve inkâr edemeyecekleri haki-
katlardır. Ancak bizim mevzuubahsettiğimiz
kan gütme saikiyle adam öldürmelerin takri-
rinde ileri sürdüğüm gibi mücerret kan güt-
me saikinin tazammun ettirdiği tahrikin fail
lehine bir takdirî ve kanuni hafifletici bir se-
bep olabilip olamayacağı meselesidir...» Ve yi-
ne aynen şöyle diyorum. «Vücudunun ortadan
kaldırılması istihdaf olunan bir kimsenin o fa-
il üzerinde hiçbir veçhile bir tahriki veya onun
bu fiili işlemesini kıskırtacak her hangi bir
âmâli mevcut da değildir. Tamamiyle bigünah-
tır.»

Su halde (mücerret) den maksat nedir? Onu da izah ediyorum ve diyorum ki : «Mücerret aynı fiil içerisinde kan gütmenin aileler arasında, aileler içerisinde bir münaferet husule getirir tarzda ve ika olunan suçlarla yakinen hiçbir ilgisi bulunmaksızın sırf o akraba içerisinde bulunmasından dolayı bigünah olarak, ika edildiği zaman tahfif sebepleri kabul edilmeyecektir. Fakat aksi halde ister kan gütmede ister taammüde dayanan suçlarda olsun doğrudan doğruya Ceza Kanunumuzun umumi hükümleri, kanuni veya takdiri tahfif sebepleri kabul edilebilecektir ve bu mevzuda müzakereler yapılmıştır. Neticede Yüksek Heyette husule gelen bu temayül ve noktai nazar karşısında takrimimizi geri almış idim.

Burada Fethi Oğuz'un öldürdüğü şahıs, kendi dayısını öldüren bir adam olmak itibariyle suçun bizzat faili aslisi olarak bu suça mevzu olmuş bulunmaktadır. Belki arkadaşlarımız diyeceklerdir ki, birkaç gün evvel Yüksek Heyetiniz, kangütme dolayısıyla bir idam hükmünü tasdik etti. Fakat o hâdisede mukabil suçlunun öldürülmesinden dolayı değil, failin babasına ve çocuklarına yapılan fiil dolayısıyla tahfif ehitine gitmeksizin karar verilmiş idi. Encümen mazbatasında bu hususu belirtmiş ve Yüksek Heyetinizin tasvibine arz etmiş idik.

Bir de hukuki noktadan şunu arz etmek istiyorum, sayın arkadaşlarım. Bugün kan gütme saikiyle adam öldürme maddesiyle sevk edilmiş bulunan bu hâdisede, muhakkak ki, aynı şekil ve emsal hâdiseye başka bir vilâyetimizdeki mahkeme huzurunda ve duruşma sırasında yapılmış olsa idi, böyle neticelenmiyebilirdi. Belki kan gütme saiki olarak vasıflandırılmıyacaktı. Mahallî olarak böyle bir hükme varılmıştır. Bizim Ceza Kanunumuz mahalle göre tatbikatından ziyade tümü üzerinden ve bütün memlekette aynı suretle tatbiki, anlayışın galip gelmiş olması ve bu anlayışın bu suretle tatbik edilegelmiş bulunmasını hukuk noktasından arzu etmekteyiz. Ama hususi kanunlarla vaz'edilecek hüküm unumi kanunları her zaman için tadil edeceğine göre bu suretle hususi kanunlar mevcudoldukça o mahallerde o kanunlar yürüyebilir. Bu noktai nazar karşısında idam gibi, bir hayatı ifna eden bir ağır cezanın infazından evvel Büyük Millet Meclisinin tasvibi ânında bir kere daha münakaşa edilmiş olması arzusundandır.

Takdiriniz neye vâbeste olacaksa ona hepimizin ittiba edeceği tabii bulunmaktadır.

Hâdisemizde Fethi Oğuz dayısının öldürülmesi üzerine işlemiş olduğu bir fiil dolayısıyla idama mahkûm edilmiş bulunmaktadır. Acaba vâzı kanunun tatbikini âdeta bir âmir hüküm şeklinde görerek umumi hükümler meyanına aldığı 51 veya 59 neu maddeler bu gibi emsal hâdiselerde tatbik edilmeyip nerelerde tatbik edilecektir? Bunu da öğrenmek isteriz. Bunun hakkındaki reyleriniz netice itibariyle bir fikir de vermiş olacaktır. Zabıtlar buradadır, vakta huzurunuzda teşrih edilmiştir. Biz, hâdiseyi olduğu gibi ve hukuki nosyonumuzun bize vermiş olduğu ilhamla ve isabetine kaani olduğumuz ekseriyet kararımızla huzuruza geldik. Takdir Yüksek Heyetinize aidolacaktır.

Mâruzatımız bundan ibarettir.

REİS — Sebati Ataman.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Ben sualimden vazgeçtin.

REİS — Başkaca sual sormak isteyen var mı efendim?

Son söz mebusundur, Buyurun, Hüseyin Bayrı...

HÜSEYİN BAYRI (Bursa) — Muhterem arkadaşlarım; konuşmama Sırrı Atalay arkadaşımın bir beyanına temas etmekle başlayacağım.

Sırrı Atalay arkadaşımız, Anayasanın 26 nci maddesinin 42 nci maddesinden ayrı olarak tatbikine imkân olmadığını ifade ettiler. Durumun açıkça aydınlanması için müsaadenizle her iki maddeyi de ayrı ayrı okuyacağım. Vaktinizi almamak için son kısmı okuyorum.

(Madde 26. — Umumi ve hususi af ilânı, cezaların tahfif ve tahvili, tahkikat ve mücazati konuniyenin tecili, mahkemelerden sâdir olup katiyet kesbetmiş olan idam hükümlerinin infazı gibi vezaifi bizzat kendi ifa eder.)

SIRRI ATALAY (Kars) — Reis Bey, konuşamaz mazbatada imzası vardır.

REİS — Encümen âzasıdır, mazbatanın lehinde konuşması mümkündür, konuşabilir. Devam edin, efendim.

HÜSEYİN BAYRI (Devamla) — Şimdi de 43 neu maddeyi okuyorum, lehinde konuşacağım.

(Madde 43. — Reiscumhur, Hükümetin inhası üzerine daimî mâlûliyet veya şeyhuhat gibi sebeplerden dolayı muayyen efradın cezalarını ıskat veya tahfif edebilir.)

Görülüyor ki, arkadaşlar, 42 nei madde mâlûliyet hali veya şeyhuhat gibi istisnai hallere istinadetmektedir ve Reiscumhura ancak bu bakımlardan salâhiyet vermektedir. Halbuki Anayasamızın 26 nei maddesi umumi hükümler ihtiva etmekte ve cezanın infazını Büyük Millet Meclisine bırakmaktadır. Bu itibarla, arkadaşımın ifade ettikleri gibi, bu iki madde arasında bir rabıta değil, en ufak bir alâka dahi bahis mevzuu değildir.

Benden evvel konuşan arkadaşların hâdiseyi uzun uzun izah ettiler. Bu itibarla teferruata girerek zamanınızı almak istemiyorum. Maddenin ifâdesinden de anlaşılacağı üzere, esasen bize gelen karar mahallî mahkemece verilmiş, Temyiz Mahkemesince tasdik edilmiş, derecattan geçmiş ve kesbi katiyet etmiş bir karardır. Bize düşen vazife, hâdisenin oluş şekline göre ve mahkûmun şahsi sebepler ve halleri dolayısıyla bir atfete lâyük olup olmadığıdır. Benden evvel konuşan arkadaşların, demin de arz etmiş olduğum gibi, hâdiseyi etraflıca izah ettiler. Bilhassa Müfit Erkuyumeu arkadaşımın dediği gibi, kızlığını zorla bozarak bilâhara öldüren ve idama mah-

kûm olan veya parasına tamah ederek birisini öldürüp idama mahkûm olan bir kimse ile dayısını hunharca iki ay evvel öldüreni öldürüp bilâhara mahkemece idama mahkûm olan kimse arasında muazzam farklar vardır, arkadaşlar

İşte bu farkları düşünerek bu hâdiseyi muhterem huzuruza getirmiş bulunuyoruz. Şahsi kanaatim, idam mahkûmunun henüz 18 yaşını yeni bitirmiş olması ve dayısının iki ay evvel hunharca öldürülmesi sebepleriyle atfete lâyük olması gerektiği merkezindedir. Takdi: Yüksek Heyetinizindir.

REİS — Gerek kifayetin ve gerekse kifayetin arkasından idam mazbatasının reyinize arz edileceği şu anda Riyaset Divanı mutlak ekseriyetin ademimevudiyetini tereddütsüz görmektedir. Bu sebeple madde 144, fıkra 3, yoklama yapacağız efendim.

(Adana mebuslarından Zonguldak mebuslarına kadar yoklama yapıldı)

REİS — Efendim, şu anda, yaptığımız yoklamaya, mütaaddit zil çalmamıza rağmen, salonda mevcut âza miktarı 238 dir. Karar ekseriyeti mevcut değildir. Yarım saat sonra da ekseriyetin vücut bulması ihtimal dâhilinde görülmediğinden Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikadı kapıyorum.

Kapanma saati : 16,35